

Проблемите со Бугарија се подлабоки, и немаат врска со исполнување на Копенхашките критериуми за членство во ЕУ.

Главната забелешка на Бугарија за Акцискиот план за малцинства не е неговата содржина, ниту усогласеноста со европските стандарди, туку едноставниот факт дека документот е напишан на македонски јазик. Тоа не е техничка забелешка, ниту правна. Тоа е политичка порака—и таа е сосема јасна.

Акцискиот план е целосно усогласен со европските стандарди и директно се однесува на унапредување на човековите и малцинските права, една од суштинските области на Копенхашките критериуми.

Ниту една друга земја членка на Европската Унија нема забелешки—ниту за човековите права, ниту за правната рамка, ниту за европската усогласеност. Единствената блокада доаѓа од Бугарија, и тоа не поради содржината, туку поради јазикот.

Токму во овој контекст, особено симптоматично звучат најновите „загрижености“ и изјави на европски претставници за човековите права во Венецуела и режимот на Мадуро. Но, истата таа Европската Унија молчи кога една нејзина членка го користи правото на вето за да го оспорува јазикот и идентитетот на друг народ.

Каква е пораката? Дека човековите права се универзални, освен кога станува збор за Македонците? Дека слободата на идентитет и јазик е недопирлива, освен кога некоја членка ќе одлучи да ја релативизира?

Забелешката за употребата на македонскиот јазик, кој е уставна, официјална и меѓународно призната реалност, ја разоткрива суштината на проблемот. Овде не станува збор за реформи, ниту за европски вредности, туку за обид преку европскиот процес да се рedefинираат идентитет, јазик и историска самобитност.

Тоа не е дел од Копенхашките критериуми. Тоа не е дел од европското право. И тоа нема никаква врска со човековите права, туку во нивно селективно толкување.

Наместо прашања за владеење на правото, демократија или заштита на малцинствата, Македонија повторно се соочува со истото: негирање на македонскиот јазик и посебноста на македонскиот идентитет, спакувани во европска реторика.

Со вакви забелешки станува јасно дека Копенхашките критериуми не се проблемот. Тие служат како параван за билатерални, историски и идентитетски спорови, кои никогаш не смеееле да станат дел од процесот на проширување.

Ако јазикот на еден народ станува пречка за европска иднина, тогаш тоа не е европски стандард, туку опасен преседан. Денес е македонскиот јазик, утре може да биде било чиј.

Затоа, проблемот со Бугарија не произлегува од недоволни реформи или институционални слабости, туку од политички позиции што ја надминуваат рамката на Европската Унија. Доколку Унијата навистина сака да биде кредибилен глобален актер за човекови права, било во Венецуела, било на Балканот, тогаш мора истите принципи да ги применува и дома.

Македонија не смее да прифати европски пат по цена на својот јазик и идентитет. Тука минува јасната линија меѓу европските вредности и нивната злоупотреба.

Европската Унија е заедница изградена врз почитување на различностите, а не врз нивно условување или негирање.

Има многу јасни и повторувани примери каде видни европски политичари јавно ветуваа дека „ова е последната пречка“ и дека по нејзиното надминување Македонија ќе оди напред, а потоа ветувањата не беа исполнети. Еве само мал број клучни ветувања:

1. Жан-Клод Јункер (поранешен претседател на Европската комисија)

Во 2018 година, за време и по потпишувањето на Преспанскиот договор, Јункер јавно изјавуваше дека договорот за името ја отвора вратата за ЕУ и НАТО и дека Македонија „конечно го добива заслуженото место“. Пораката беше јасна: името е последната голема пречка.

По промената на името, следеше бугарското вето и блокада на почетокот на преговорите.

2. Федерика Могерини (поранешна висока претставничка на ЕУ за надворешна политика)

Могерини повеќепати изјави дека Преспанскиот договор е „историски момент“ и „пример за храброст што ќе биде награден со европска иднина“. Таа директно порача дека ЕУ нема морално право да ја изневери Македонија.

Сепак, токму тоа се случи – ЕУ не обезбеди почеток на преговори во 2019 година.

3. Емануел Макрон (претседател на Франција)

По француското вето во 2019 година, Макрон тврдеше дека проблемот не е Македонија, туку методологијата, и дека со нова методологија процесот ќе продолжи. Индиректно повторно беше испратена порака „само уште ова“.

И по новата методологија, Македонија повторно беше блокирана – овојпат поради билатерални услови.

4. Ангела Меркел (поранешна канцеларка на Германија)

Меркел беше една од најгласните поддржувачи на евроинтеграцијата на Македонија. Таа по Преспа изјави дека договорот мора да биде „вреднуван и награден“ и дека иднината на Македонија е во ЕУ.

И покрај поддршката, Германија не успеа (или не сакаше) да спречи нови блокади од земји членки.

5. Шарл Мишел (претседател на Европскиот совет)

Во 2022 година, при прифаќањето на т.н. „француски предлог“, европските лидери повторно уверуваа дека со негово прифаќање Македонија конечно ќе започне вистински преговори.

Денес, и покрај формалниот почеток, процесот е повторно условен со уставни измени и нови идентитетски барања.

6. Урсула фон дер Лајен (претседателка на Европската комисија)

Таа изјави дека македонскиот јазик е признаен и дека идентитетот е заштитен, уверувајќи дека нема да има нови изненадувања.

Во пракса, историјата, идентитетот и јазикот повторно се предмет на политички притисоци.

Заедничко за сите овие изјави е истата формула: **„Само уште ова – и готово сте.“**

Но, секојпат по „ова“, следеше ново „само уште нешто“. Името, методологијата, договори, протоколи, уставни измени, историја, идентитет – списокот никогаш не завршува.

Овие примери јасно покажуваат дека проблемот не е во реформите или подготвеноста на Македонија, туку во недостатокот на политичка искреност и конзистентност кај Европската Унија. Кога ветувањето постојано се одложува, тоа престанува да биде ветување и станува – манипулација.

МН